

พุทธวิธีการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการใน อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

THE BUDDHIST METHODS MANAGEMENT OF MONASTERY CONSTRUCTION AND RENOVATION OF ADMINISTRATIVE MONKS IN KHIANSAN DISTRICT, SURAT THANI PROVINCE

พระวิมล ฐิตมโน^{1*}, พระครูภาวนาจันทคุณ¹, เนติลักษณ์ สุทธิรักษ์¹

Phra Vimol Thitamano^{1*}, Phrakhr Bhavanachantakun¹, Netilak Sutthirak¹

*Corresponding Author E-mail: vimonwvm@gmail.com

Received March 29, 2026; Revised June 20, 2026; Accepted June 24, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษากระบวนการบริหารจัดการ 2. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการ และ 3. เสนอแนวทางการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจาก พระสงฆ์ทั้งหมดในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเคียนซา จำนวน 98 รูป วิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 รูป/คน จาก 4 กลุ่ม วิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการบริหารจัดการโดยรวมอยู่ในระดับมาก และทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน ($\bar{x} = 4.10$, S.D. = 0.236) 2. ปัญหาและอุปสรรคสำคัญคือ การขาดความเป็นระบบในทุกด้าน ได้แก่ การวางแผนที่ไม่อิงข้อมูลจริง โครงสร้างและบทบาทหน้าที่ไม่ชัดเจน บุคลากรไม่เพียงพอ การสื่อสารและการตัดสินใจล่าช้า รวมถึงระบบติดตามและประเมินผลที่ยังไม่เข้มแข็ง และ 3. แนวทางการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรมุ่งเน้นการวางแผนพัฒนาวัดอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน และจัดสรร

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ธานี

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surat Thani Buddhist College

ทรัพยากรให้เหมาะสม พร้อมทั้งส่งเสริมความรู้และทักษะด้านการบริหารแก่ผู้ปฏิบัติงาน
ควรพัฒนาระบบการสื่อสาร การประสานงาน และการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง
เพื่อให้การดำเนินงานสาธารณูปการมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อวัดและชุมชน

คำสำคัญ: พุทธวิธี; การบริหารจัดการ; งานสาธารณูปการ; พระสังฆาธิการ; อำเภอกีเขยง

Abstract

Objectives of this search article were: 1. To study the level of management by Buddhist Sangha in monastery construction and renovation, 2. To examine related problems and obstacles, and 3. To propose management guidelines in Khiansa District, Surat Thani Province, conducted by the mixed-methods research in two phases. First, quantitative data were collected from all 98 monks in the district's Sangha administration area via questionnaires, and analyzed using frequencies, percentages, means, and standard deviations. Second, qualitative data were obtained through in-depth interviews with 10 key informants from 4 groups and analyzed descriptively.

Findings were as follows: 1. By overall, the level of management administration was at a high level, and all aspects were also rated at a high level ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.236); 2. Major problems and obstacles included a lack of systematic management in all aspects, such as planning that was not based on factual data, unclear organizational structures and roles, insufficient personnel, delays in communication and decision-making, as well as weak monitoring and evaluation systems; and 3. Guidelines for the management administration of monastery construction and renovation by Sangha administrators in Khian Sa District, Surat Thani Province should emphasize systematic monastery development planning, clear division of responsibilities, and appropriate allocation of resources. In addition, knowledge and management skills among practitioners should be promoted, while communication, coordination, and continuous monitoring and evaluation systems should be improved in order to enhance the efficiency of monastery construction and renovation operations and maximize benefits for monasteries and communities.

Keywords: Buddhist methods; Management; Monastery Construction and Renovation Works; Buddhist Sangha; Kiansa District

บทนำ

การสาธารณูปการเป็นภารกิจสำคัญของคณะสงฆ์ที่มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล อันเริ่มจากการสร้างและพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนา การศึกษา และการดำเนินชีวิตของชุมชน โดยวัดมิได้เป็นเพียงสถานที่ประกอบศาสนพิธีเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ การสงเคราะห์ และการพัฒนาสังคม การบริหารจัดการงานสาธารณูปการจึงครอบคลุมการก่อสร้าง การบูรณปฏิสังขรณ์ การพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในวัด ตลอดจนการดูแลรักษาศาสนสมบัติของวัดให้เกิดประโยชน์ต่อพระสงฆ์และประชาชนอย่างยั่งยืน ซึ่งนับเป็นภารกิจสำคัญของพระสังฆาธิการในการส่งเสริมความมั่นคงและความเจริญของพระพุทธศาสนา (พระเทพญาณมหามุนี, 2568)

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในยุคปัจจุบันส่งผลให้บทบาทของวัดต่อชุมชนลดน้อยลง ประชาชนห่างไกลจากวัดมากขึ้น ขณะที่การบริหารจัดการภายในวัดหลายแห่งยังประสบปัญหา ทั้งด้านการวางแผน การจัดองค์กร การมอบหมายงาน การอำนวยความสะดวก และการควบคุมกำกับดูแล โดยเฉพาะในอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าเจ้าอาวาสและผู้รับผิดชอบบางส่วนยังขาดความรู้และทักษะด้านการบริหารงานสาธารณูปการ การก่อสร้างและพัฒนาวัดขาดการวางแผนที่เป็นระบบ การประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่ทั่วถึง ตลอดจนมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและความร่วมมือระหว่างวัด ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาวัดและการตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน (พระราชมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2527)

แนวคิดการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดสามารถพิจารณาได้ใน 3 ด้าน ได้แก่ การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ การพัฒนาวัด และการดูแลรักษาศาสนสมบัติของวัด โดยการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยหลักการบริหารจัดการตามแนวคิด POSDC ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การบริหารบุคลากร การอำนวยความสะดวก และการกำกับดูแล ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้การบริหารงานสาธารณูปการเป็นไปอย่างมีระบบ โปร่งใส และสามารถตอบสนองต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างเหมาะสม (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), 2543)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อศึกษาระดับการบริหาร

จัดการงานสาธารณูปการ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ตลอดจนแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการตามหลักการบริหารที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่การยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของวัด การพัฒนาศาสนสถานและศาสนสมบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อพระสงฆ์และชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยนำการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้ร่วมกัน

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสงฆ์ทั้งหมดในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน ทั้งหมด 98 รูป
2. ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญไว้ 4 กลุ่ม จำนวน 10 รูปหรือคน ได้แก่ พระสังฆาธิการ จำนวน 3 รูป นักวิชาการทางด้านการบริหารจัดการ จำนวน 2 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน และกรรมการวัด จำนวน 2 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งคัดเลือกผู้ที่สามารถให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และ 2. แบบสอบถามเกี่ยวกับพุทธวิธีการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการใน

อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยในตอนที 2 ใช้มาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ท 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (1967) เครื่องมือวิจัยได้นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบแล้วมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60–1.00 และได้นำไปทดลองใช้กับ กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน ผลการวิเคราะห์ค่าความ เชื่อมั่นพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.759 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก จึงสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงได้อย่างเหมาะสม

2. การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกำหนดเป็นคำถามปลายเปิดที่ พัฒนาขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย ทั้งนี้ เครื่องมื่อดังกล่าวได้ผ่าน กระบวนการจัดทำและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการ บริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัด และแนวทางการบริหารจัดการงานสาธารณูปการตาม หลักพุทธวิธีของพระสังฆาธิการในอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) มีการขอ หนังสืออนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ ธานี เพื่อเข้าพื้นที่เก็บข้อมูล ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามได้ครบ 100% และ นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล มีการขอหนังสือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ธานี ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ พร้อมทั้งประสานงานเพื่อ นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ จากนั้นจึงดำเนินการสัมภาษณ์ตามกำหนดการที่ได้นัดไว้ โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก บันทึกเสียง และถ่ายภาพประกอบการสัมภาษณ์ ก่อนนำ ข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอผลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ คือ สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคะแนนเฉลี่ย 5 ระดับ โดยใช้การแปลความหมายของ Best (1981)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ดำเนินการถอดเทปการสัมภาษณ์ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร จากนั้นจัดหมวดหมู่เนื้อหาให้เป็นประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ควบคู่กับการพิจารณาบริบทที่เกี่ยวข้อง ก่อนจะสังเคราะห์และสรุปผลเพื่อนำไปจัดทำรายงานผลการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

1. ระดับการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตารางที่ 1 การบริหารจัดการงานสาธารณูปการ

การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของ พระสังฆาธิการในอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการวางแผน	4.12	0.354	มาก
2. ด้านการจัดองค์กร	4.18	0.357	มาก
3. ด้านงานบุคลากร	4.01	0.400	มาก
4. ด้านการอำนวยความสะดวก	4.14	0.361	มาก
5. ด้านการกำกับดูแล	4.04	0.285	มาก
รวม	4.10	0.236	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.236) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการจัดองค์กร ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.357) รองลงมา คือ ด้านการอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.361) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านงานบุคลากร ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.400) ตามลำดับ

2. ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของ พระสังฆาธิการในอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ 1. ด้านการวางแผน ขาดการวางแผนและเป้าหมายที่ชัดเจน 2. ด้านการจัดองค์กร ขาดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ชัดเจน 3. ด้านบุคลากร บุคลากรไม่เพียงพอ 4. ด้านการอำนวยความสะดวก ขาดการสื่อสารที่ชัดเจนในการสั่งการ 5. ด้านการกำกับดูแล ขาดระบบตรวจสอบและติดตามผลที่ต่อเนื่อง

3. แนวทางการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ 1. ด้านการวางแผน มีการวางแผนและกำกับดูแลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ 2. ด้านการจัดองค์กร มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน 3. ด้านบุคลากร มีการมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ 4. ด้านการอำนวยการ มีการบริหารงานด้วยความเข้าใจและเหตุผล 5. ด้านการกำกับดูแล มีการกำหนดระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เพราะว่า ด้านการวางแผน วัดมีการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนในการพัฒนาวัด ด้านการจัดองค์กร วัดมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานสาธารณูปการอย่างชัดเจนและเหมาะสม ด้านงานบุคลากร วัดมีระบบการคัดเลือกและแต่งตั้งบุคลากรถูกต้องตามระเบียบ ข้อบังคับ และเหมาะสมกับภาระงานที่มอบหมาย ด้านการอำนวยการ วัดมีการสื่อสารที่ชัดเจนและสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ปฏิบัติงานในงานสาธารณูปการ และด้านการกำกับดูแล วัดมีการกำหนดเกณฑ์หรือแนวทางในการตรวจสอบงานที่ชัดเจนและเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระศรีวัชรวิสุทธิ (โกวิท อภิบุณโย) (2567) ผลการวิจัยพบว่า ระดับการพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านกิจการที่เกี่ยวข้องกับวัด ทั้งนี้ งานสาธารณูปการเป็นภารกิจสำคัญของพระสังฆาธิการในการกำกับดูแลการก่อสร้าง การบูรณะ ซ่อมแซม และปฏิสังขรณ์ รวมถึงการดูแลรักษาอาคารและสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัด เช่น พระอุโบสถ เมรุ อาคารเรียน และหอธรรม ตลอดจนการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของวัดและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นการแก้ไขข้อบกพร่อง การพัฒนา และการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยอภิปรายได้ว่า การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการจำเป็นต้องอาศัยการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านการวางแผน การจัดองค์กร การบริหารบุคลากร การอำนวยการ และการกำกับดูแล ซึ่งสอดคล้องกับผลการพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบที่อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านกิจการที่เกี่ยวข้องกับวัด อันสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลต่อการพัฒนาบูรณะ และดูแลรักษาวัดให้เกิดความเป็นระเบียบ สวยงาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ

พระครูสังฆรักษ์เอกลักษณ์ อธิโต (2568) ผลการวิจัยพบว่า สภาพโดยทั่วไปมีทั้งปัจจัยสนับสนุนและข้อจำกัด โดยปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ การมีนโยบายที่ชัดเจนจากผู้บริหารระดับสูง การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และความร่วมมือจากหน่วยงานในพื้นที่ ส่วนข้อจำกัดที่พบคือด้านงบประมาณ บุคลากร และความล่าช้าในการประสานงาน สำหรับกระบวนการบริหารจัดการ ประกอบด้วย การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์แบบมีส่วนร่วม การดำเนินงานที่มุ่งเน้นการถ่ายทอดแผนและการพัฒนาศักยภาพ การติดตามตรวจสอบผ่านคณะกรรมการและการลงพื้นที่ ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบ โดยอภิปรายได้ว่า การบริหารจัดการงานสาธารณูปการที่มีนโยบายชัดเจน การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และความร่วมมือจากหน่วยงานในพื้นที่ รวมทั้งการวางแผน การดำเนินงาน การติดตามตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานสาธารณูปการเกิดประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาฉัตรชัย สนต์จิตโต (ใจชนะ) (2566) ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาข้อที่มีคะแนนสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ลำดับ ได้แก่ พระสงฆ์มีการวางแผนงบประมาณในการจัดดำเนินการสาธารณูปการ พระสงฆ์มีการทำข้อมูลการดำเนินงานสาธารณูปการมาวิเคราะห์และวางแผนใหม่ทุกครั้ง และพระสงฆ์นำหลักธรรมมาใช้ในการวางแผนงานสาธารณูปการ อยู่ในระดับมากเหมือนกัน

2. ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า แม้วัดจะมีการวางแผน การจัดองค์กร การบริหาร บุคลากร การอำนวยการ และการกำกับดูแลที่ชัดเจนและเป็นระบบ แต่ยังประสบปัญหาด้านงบประมาณ ทรัพยากร และการประสานงานบางส่วน รวมถึงบุคลากรบางส่วนยังขาดความชำนาญเฉพาะด้าน ส่งผลให้การดำเนินงานและการติดตามประเมินผลบางประการยังไม่ต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปรีชาวิชิตสิทธิ์ (สิทธิชัย ปรีชาโน) (2569) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ขาดงบประมาณและระบบการจัดการที่มีมาตรฐาน ทำให้การก่อสร้าง บูรณปฏิสังขรณ์ การพัฒนาวัด และการดูแลศาสนสมบัติไม่ต่อเนื่องและไม่ทั่วถึง ขาดการวางแผนล่วงหน้าในการพัฒนาวัด ขาดการประชาสัมพันธ์ และขาดความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร ชุมชนในการพัฒนาวัด สอดคล้องกับงานวิจัยของพระดำรงค์ สุบุญโญ (ธรรวรงค์) และคณะ (2567) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารของวัดขาดวิสัยทัศน์และการสร้างภาคีเครือข่าย ขาดบุคลากรที่มีความรู้ บางวัดขาดการดูแล ความสามารถของเจ้าอาวาสและ

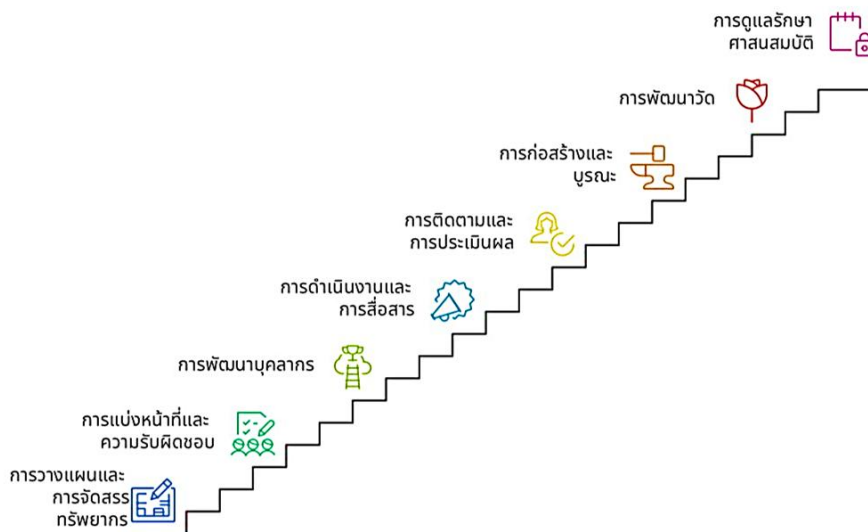

คณะกรรมการของแต่ละวัด วัดยังขาดบุคลากรที่เป็นนักพัฒนา ขาดงบประมาณในการบริหารจัดการ ขาดการประชาสัมพันธ์ และร่วมมือกับหน่วยงานและชุมชน ในการเอื้ออำนวยในเรื่องของสถานที่ภายในวัด ขาดการวางแผนล่วงหน้า ในการพัฒนาวิสัยแผนงบประมาณ ขาดการประชาสัมพันธ์และหาความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร ชุมชน ในการพัฒนาวัดในด้านต่าง ๆ ในระดับที่เหมือนกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูใบฎีกาประเทือง กนตจาโร (มีสมเดช) (2556) ผลการวิจัยพบว่า ด้านบุคลากรยังขาดความรู้และทักษะในการบริหารจัดการงานสาธารณูปการ ทำให้ไม่สามารถจัดการงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การขาดความเชี่ยวชาญ ส่งผลให้การวางแผน การดำเนินงาน และการแก้ไขปัญหาไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่เหมือนกัน

3. แนวทางการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรมุ่งเน้นการวางแผนพัฒนาวัดอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน และจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสม พร้อมทั้งส่งเสริมความรู้และทักษะด้านการบริหารแก่ผู้ปฏิบัติงาน ควรพัฒนาระบบการสื่อสาร การประสานงาน และการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานสาธารณูปการมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสมุห์โกศล พุทธิสีโล (มากะพันธ์) (2567) ผลการวิจัยพบว่า วัดมีการวางแผนและติดตามการดำเนินงาน พร้อมประสานงานกับภาครัฐ มีการจัดโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน คัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสม และอบรมเพื่อพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกับชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาณัฐพล วิสุทธาจาโร (บุญยะฤทธิ์) (2564) ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวางแผน มีการสนับสนุนงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ปัจจัยสำคัญที่ถูกเน้นย้ำคือ การบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ การรับฟังความต้องการของชุมชนและวัด การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การติดตามและประเมินผล รวมถึงการวางแผนระยะยาวที่มุ่งเน้นความยั่งยืน การนำมุมมองและข้อเสนอแนะเหล่านี้ไปพิจารณา ในรูปแบบที่เหมือนกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระศิริวัฒน์ ปิยสีโล (คงศิริ) (2564) ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวางแผน วัดมีการปรับปรุงการบริหารจัดการศาสนสถานของวัด โดยมีการวางแผนดำเนินการไว้ล่วงหน้า โดยมีบุคลากรที่มีความชำนาญในแต่ละด้านที่ทางวัดจัดเตรียมเอาไว้รับผิดชอบร่วมกับประชาชน ในหมู่บ้านรวมถึงมีการปรับปรุงแก้ไขให้เข้ากับสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีการเปลี่ยนแปลงไปหรือให้ได้รับประโยชน์ในการใช้สถานที่ภายในวัดมากที่สุดเหมือนกัน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงแนวทางการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีปัจจัยหลัก 3 ส่วนที่เชื่อมโยงกัน คือ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และปัจจัยนำออก (Output)

ปัจจัยนำเข้า เปรียบเสมือนรากฐานสำคัญของการดำเนินงาน ซึ่งเริ่มจากการเตรียมความพร้อมด้านการวางแผนพัฒนาวัดอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดเป้าหมายแนวทางดำเนินงาน และการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม รวมทั้งการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานสาธารณูปการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการ คือ การดำเนินงานมุ่งเน้นการบริหารจัดการที่เป็นระบบ โดยมีการสื่อสารและประสานงานระหว่างผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนางานสาธารณูปการ ทั้งในด้านการก่อสร้าง การบูรณะ และการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในวัดให้เหมาะสมและเอื้อต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

ปัจจัยนำออก คือ ผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินงานทั้งหมด ทำให้วัดมีความเป็นระเบียบ สวยงาม และมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการประกอบศาสนกิจ

งานสาธารณูปการสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อพระสงฆ์ ประชาชน และชุมชน รวมทั้งช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์และความมั่นคงของพระพุทธศาสนา ในท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

สรุปว่า การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ จำเป็นต้องอาศัย การวางแผนที่ดี การจัดองค์การที่ชัดเจน การพัฒนาบุคลากร และการติดตามประเมินผล อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานสาธารณูปการเกิดประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาวัดและ สร้างประโยชน์แก่ชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์ควรมีนโยบายการเสริมสร้างเพื่อพัฒนาการดำเนินงานสาธารณูปการ อย่างเป็นระบบร่วมกันกับท้องถิ่น
2. คณะสงฆ์ควรมีนโยบายเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างการ บริหารงานและหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการวัด
3. คณะสงฆ์ควรมีนโยบายพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผล ตรวจสอบได้ และมีการรายงานผลของวัด

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์ควรจัดอบรมเสริมสร้างการทำแผนพัฒนางานสาธารณูปการอย่างเป็น ระบบ และเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาท้องถิ่น
2. คณะสงฆ์ควรมีข้อกำหนดโครงสร้างการบริหารงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ ของคณะกรรมการวัดให้ชัดเจน
3. คณะสงฆ์ควรจัดทำระบบติดตามและประเมินผลที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมี การรายงานผลอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในจังหวัด สุราษฎร์ธานีเพื่อเปรียบเทียบแนวทางการดำเนินงาน
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระ สังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดให้เหมาะสมกับบริบทชุมชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

เอกสารอ้างอิง

- พระครูใบฎีกาประเทือง กนตจาโร (มีสมเดช). (2556). รูปแบบการบริหารจัดการโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของวัดในตำบลหันตรา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 11(1), 1-13.
- พระครูปรีชาวิชิตสิทธิ์ (สิทธิชัย ปรีชาโน). (2569). การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 9(1), 111-121.
- พระครูสมุห์โกศล พทฺธิสโร (มากะพันธุ์). (2567). การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดในอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสังฆรักษ์เอกลักษณ์ อชิโต. (2568). พุทธบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 14(2), 144-158.
- พระดำรงค์ สุปญโญ (ธนะวงศ์) และคณะ. (2567). การจัดการงานสาธารณูปการของคณะสงฆ์ ตำบลนางแก้ว อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. *วารสารบรรพตการศึกษามนุษยสังคมศาสตร์*, 5(2), 188-202.
- พระเทพญาณมหามุนี. (2568). *วิสาขามหาอุบาสิกา สร้างบุญพาราม*. สืบค้น 10 มิถุนายน 2568, จาก <http://buddha.dmc.tv.html>
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2543). *การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พระมหาฉัตรชัย สุนตจิตฺโต (ใจชนะ). (2566). การบริหารจัดการสาธารณูปการสมัยใหม่ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก. *วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*, 11(1), 301-315.
- พระมหาณัฐพล วิสุทธาจาโร (บุญยะฤทธิ์). (2564). การพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(5), 171-184.

- พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2527). *สถาบันสงฆ์กับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พระศรีวัชรวิสุทธิ์ (โกวิท อภิบุญโณ). (2567). การพัฒนางานสาธารณูปการต้นแบบของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 7(4), 211-224.
- พระศิริวัฒน์ ปิยสีโล (คงศิริ). (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศาสนสถานของวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(5), 171-184.
- Best, John W. (1981). *Research in Education*. New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. New York: Wiley & Son.